

Lausunto

5.12.2025

VN/10618/2024
VN/10618/2024-YM-78

Oikeusministeriö

Ympäristöministeriön lausunto työryhmän mietintöön kuluttajasuojalain uudistamisesta vihreän siirtymän edistämiseksi

Ympäristöministeriö pitää vihreän siirtymän kuluttajasuojadirektiivin ja tavaroiden korjaamisdirektiivin täytäntöön panemiseksi laadittuja ehdotuksia kannatettavina ja Suomen kiertotalous-, ilmasto- ja ympäristötyötä tukevana.

Suomen kiertotaloustyötä ohjaa ympäristöministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön johdolla toimeenpantava valtioneuvoston periaatepäätös kiertotalouden strategisesta ohjelmasta (2021), jonka voimassaoloa pääministeri Orpon hallitus on jatkanut vuonna 2023.

Strategiassa asetetaan tavoitteet Suomen neitseellisten luonnonvarojen kokonaiskulutuksen taittamiselle vuoden 2015 tasolle vuoteen 2035 mennessä sekä resurssitehokkuuden ja kiertotalousasteen kaksinkertaistamiselle vuoteen 2035 mennessä.

Strategian visiossa kestävät tuotteet ja palvelut ovat talouden valtavirtaa, mitä sekä luotettava tieto tuotteiden ja palveluiden ympäristövaikutuksista että tuotteiden korjausmahdollisuuksien paraneminen edistävät.

Vihreän siirtymän kuluttajasuojadirektiivin toimeenpano

Vihreän siirtymän kuluttajasuojadirektiivin ehdotettu toimeenpano parantaa kuluttajien tiedonsaantimahdollisuuksia tuotteen tai palvelun ympäristö- ja yhteiskuntavaikutuksista. Luotettavan tiedon saaminen mahdollistaa kuluttajille kestävämpien valintojen tekemisen. Toisaalta ehdotetut muutokset auttavat ympäristön kannalta kestävämmiin toimivien yrityksiä kertomaan toimiansa vaikutuksista luotettavasti kuluttajille, ja näin ehdotukset edistävät niiden kilpailuasemaa.

Jo nykyinen lainsäädäntö on mahdollistanut harhaanjohtaviin ympäristöä koskeviin väittämiin puuttumisen, mutta nyt ehdotettavat tarkennukset ovat tervetulleita harhaanjohtavien tai perustelemattomien väittämien tehokkaaksi kitkemiseksi. Muutosten toimeenpanoon ja lainsäädännön toteutumisen valvontaan tulee jatkossa kiinnittää erityistä huomiota.

Työ- ja elinkeinoministeriön selvityksen (Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2022:48) mukaan nykytilanteessa todentamattomien ja ilmeisen epäasiallisten ympäristöväitteiden määrä on todettu hälyttävän suureksi. Noin puolet selvityksessä kartoitetuista mainoksista vain yleisti ympäristövaikutuksia, vaikka yleistyksen tulisi aina täsmentää. Ympäristöväitteistä arvioitiin epäasiallisiksi yli puolet.

Myös pohjoismaiset kuluttajasuojaviranomaiset kiinnittivät vuonna 2024 huomiota yritysten tekemien ilmastoneutraaliuteen viittaavien väittämien ongelmallisuuteen ja kehittivät yrityksiä ennemmin kuvaamaan konkreettisia toimiaan päästöjen vähentämiseksi. Onkin erityisen tarpeellista, että nyt ehdotettujen muutosten joukossa on täsmennys siitä, että hiilineutraaliusväittämiä ei saa tehdä kompensatioihin perustuen.

Tavaroiden korjaamisdirektiivin toimeenpano

Tavaroiden korjaamisdirektiivin ehdotetussa toimeenpanossa uutta olisi muun muassa se, että tiettyjen tavaroiden valmistajille asetettaisiin velvollisuus tarjota kuluttajille korjauspalveluita silloinkin, kun takuu-aika on päättynyt ja kyse ei ole valmistajan vastuulla olevasta vikaantumisesta. Lisäksi valmistajalla olisi velvollisuus tarjota varaosia kohtuulliseen hintaan eikä valmistaja saisi estää tuotteen korjaamista esimerkiksi teknisillä ratkaisuin.

Ehdotukset tukevat hyvin Suomen kiertotalousstrategian korjauttamisen edistämiseen liittyviä toimia. Näitä ovat muun muassa kansalaisten auttaminen löytämään kiertotalouspalveluja, kuten korjaus- ja jälleenmyyntipalveluita, sekä kiertotalouden palvelumallien, kuten korjauspalveluiden, vauhdittaminen. Korjauspalveluiden edistämällä on korjauspalveluita käsitelleen selvityksen (Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2024:22) mukaan potentiaalia tukea myös kotimaista taloutta ja työllisyyttä, sillä korjauspalveluiden käyttö tapahtuu usein Suomessa siinä missä uudet tuotteet ovat usein tuontia.

Kiertotalousstrategian kirjausten valossa on kannatettavaa, että eurooppalaiselle korjauspalveluiden verkkoalustalle voi rekisteröityä varsinaisten korjauspalveluiden tarjoajien lisäksi myös muita korjaus ekosysteemiin liittyviä palveluntarjoajia kuten korjattujen tavaroiden myyntipaikkoja.

Osa ehdotuksista toimeenpantaisiin muutoksilla ympäristöministeriön vastuulla olevaan jätelakiin. Ehdotuksen tukisivat muun muassa jätelain tavoitetta jätteen synnyn ehkäisystä. Jätelakia ollaan parhaillaan kehittämässä materiaalin koko elinkaarta ja kiertotalouden kokonaiskuva paremmiksi huomioivaksi kiertotalouslaiksi. Tavaroiden korjausmahdollisuuksia edistävät pykälät tukisivat hyvin näitä tavoitteita.

Lisäksi oikeusministeriö on pyytänyt ehdotus korjaamasta edistäväksi toimenpiteeksi, joka täyttäisi Suomen osuuden tavaroiden korjaamisdirektiivin 13 artiklasta. Toimenpidettä valittaessa voisi selvittää mallia, jossa tuottajavastuunalaisten tuotteiden korjaamista tuettaisiin siten, että tuottajat osallistuvat korjauskustannusten kattamiseen. Esimerkiksi Ranskassa on käytössä tekstiilien osalta tämäntyyppinen malli, joka on toteutettu tuottajien rahoittamana korjausrahostona, josta korjaajat voivat saada tukea. Korjauspalveluiden edistämisessä tulisi harkita myös arvonalisäverotuksen keinoja, esimerkiksi alennettua arvonalisäveroa korjauspalveluille.

Suhde muihin esityksiin

Kuten suhde muihin esityksiin -osiossa todetaan, Euroopan komissio on 22.3.2023 antanut niin kutsutun vihreät väittämät -direktiiviehdotuksen. Ehdotuksen tarkoitus oli selkeyttää muun muassa vihreiden väittämien antamisen kriteerejä ja todentamista. Esityksen käsittely unionissa on kuitenkin toistaiseksi keskeytetty.

Ylijohtaja

Veli-Matti Uski

Erityisasiantuntija

Riikka Yliluoma

VN/10618/2024-YM-78

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: